Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1·50 Din.

Delavsko-kmetski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II. LJUBLJANA, 7. maja 1925. Stev. 18.

Industrijski proletariat je 1. maja manifestiral za strokovno enotnost.

Prvomajske manifestacije so za nami. Niso bile tako mogočne in bojevne kot prva leta po vojni. Marsikje je delavstvo delalo. Le proletariat velikih industrijskih podjetij je zapustil delo in šel na 1. majske manifestacijske shode. Povsod razen v Mariboru so bile *proslave skupne. V Trbovljah je bila proslava prepovedana.* V Rajhenburgu so na predvečer oblasti *aretirale s. Hlebca* in pri sodrugih izvršile celo vrsto hišnih preiskav. *Tudi v Trbovljah in Hrastniku je žandarmerija pred 1. majem zaprla 8 sodrugov, med njimi sodružico Čečevo.*

Tako se je vršila proslava letošnjega 1. majnika v znamenju najhujšega nasilja s strani PP režima in podjetnikov ali tudi istočasnega zbiranja proletarskih sil za odpor proti skrajno poostreni ofenzivi kapitala.

1. maj v Ljubljani.

Vse velike tovarne so stale. Tramvaj ni vozil. Trgovine, banke in kemične tovarne v Mostah so delale.

Zjutraj je bila budnica po mestu. Ob 9. uri se je zbralo delavstvo pod rdečimi zastavami pred Mestnim domom, ko je godba odigrala delavsko himno in pevsko društvo „Cankar", je sodrug *Makuc* otvoril

1. majski manifestacijski shod.

Z burnim odobravanjem je bil izvoljen za predsednika shoda s. Makuc, ki je podal besedo prvemu glavnemu govorniku sodr. *Štukelju.*

Govor sodr. Štukelja.

Razložil je pomen in razvoj revolucionarne proletarske proslave 1. maja od l. 1890 pa do danes. Potem je nadaljeval: Proletariat v kapitalističnih deželah in posebej pri nas v Jugoslaviji proslavlja letošnji 1. maj pod znatno težjimi okolščinami. A v tem težkem položaju je spoznal tudi izhod iz te krize in ta je skupna proslava 1. maja v znamenju gesla:

Enotne strokovne organizacije!

(Živahno odobravanje.) Preteklo leto je bilo v svetovnem obsegu leto demokratičnih in mirotvornih iluzij, pri čemer so te iluzije skrahirale še prej, preden so se mogle razcveteti. Čas meščanske demokracije in mirotvornosti je za nami, po vsem svetu se je ojačila meščanska

reakcija.

Angleška delavska vlada se je morala umakniti vladi konservativnih lordov, v Nemčiji prodira monarhistična reakcija poosebljena v generalu Hindenburgu, v Franciji se bliža konec vladi meščanskega bloka, v obmejnih državah sovj. Rusije vlada izjemno stanje, v Bolgariji divja najhujši vojaško-fašistovski teror pod vodstvom krvnika „učenega" profesorja Cankova (Pfuj! klici), ki ga je pred kratkim PP vlada pozdravila v Beogradu (Pfuj!) Atentati v Bolgariji niso bili delo Moskve in komunistov, temveč so bili obupni čini bičanega in izkrvavelega bolgarskega ljudstva proti divjaškemu belemu terorju. Bolgarski delavci in kmetje bodo kljub vsemu našli edino pravilno pot za strmoglavljenje Cankovovega režima in ta pot je — organizirani boj delavskih in kmečkih množic (klici: tako je).

Kapitalizem se je sicer začasno stabiliziral, je prišel do sape. Ali ta stabilizacija bo silno kratkotrajna, ker svetovna vojna je omajala temelje kapitalizma tako, da se ta ne da nikdar več utrditi. Mi ne živimo več l. 1913, temveč l. 1925 po svetovni vojni, po zmagi ruske revolucije. Kljub temu, da danes proletariat nima one sile, ki jo je imel v letih 1918-20, je *internacionalna delavska armada mnogo močnejša kot pred vojno.* Kajti proletarski razred ima danes za seboj delavsko-kmečko Rusijo, probujajoče se kmete in zatirane narode, ki se izpreminjajo iz rezerv buržuazije *v močne rezervne armade proletariata.* Razvoj gre danes hitreje. Poglejmo samo presledke med poedinimi revolucijami v zgodovini, začenši s prvo veliko francosko revolucijo! Od prve vel. francoske revolucije imamo do revolucije l. 1848 dobo celih 60 let, od 48. leta do l. 1871 (pariška komuna) le 23 let, približno toliko do prve ruske revolucije l. 1905, a do druge zmagovite ruske revolucije l. 1917 le še 12 let. Žila zgodovina bije torej vedno hitreje. In vedno hitreje bije tudi zadnja ura kapitalističnemu sistemu.

Proletariat torej nima potrebe, da bi pokleknil pred to kratko začasno stabilizacijo kapitalizma, temveč mora nasprotno *stabilizirati samega sebe* in iti po poti razrednega boja do konca — do popolne zmage (klici: tako je!)

In delavstvo se že stabilizira. Znak tega je močno svetovno gibanje za upostavo

enotne strokovne internacionale.

(Odobravanje.) Ruske in angleške strok. org., ki obsegajo 11 milijonov delavcev, so se že sporazumele, da bodo delale v tem oziru sporazumno.

Položaj v Jugoslaviji.

Nato je očrtal položaj v Sloveniji: brezposelnost, nizke plače, obdavčenje delavstva, nov tiskovni in stanovanjski zakon, odlaganje volitev v bolniško blagajno, preganjanja, splošno socialno in politično reakcijo, HRSS in SLS sta kapitulirali pred PP režimom in se odrekli boju proti absolutizmu, nadvladi srbske buržuazije in militarizma ter pozabili na boj za samoodločbo vsakega naroda. Proletariat ne more sprejeti te kapitulacije in bo vztrajal v boju proti PP režimu, za *samostojno delavsko-kmečko Slovenijo in popolno samoodločbo vsakega naroda.* (Odobravanje.) PP režim zato uganja taka nasilja nad delavci, kmeti in nesrbskimi narodnostmi, HRSS in SLS sta kapitulirali zato, ker *proletariat nima močne bojevno-sposobne proletarske stranke, ker je delavsko strokovno gibanje razbito.* Ni več 200 000 komunističnih volivcev in 59 poslancev niti ni več socialističnih poslancev. Pa kam je odšlo delavstvo? Videli smo, da je večina delovnega ljudstva glasovala pri zadnjih volitvah za meščansko opozicijo, za HRSS in pri nas v Sloveniji za klerikalce. Kmetje so potegnili za seboj delavce pod — streho meščanskega „bloka nar. sporazuma". Zakaj pa se je zgodilo to? Gotovo je zelo mnogo kriva huda *reakcija,* ki pa je v nekaterih deželah še hujša. Opozicionalno meščanstvo je znalo povesti za seboj kmete in veliko delavstva in tako je nastal delavsko-kmečki blok pod vodstvom buržuazije. To ravno obratno razmerje bo prenehalo tedaj, ako bo znal *proletariat upostaviti zveze s kmeti in zvezati svoj revolucionarni boj z bojem poedinih narodov proti nadvladi srbske buržuazije.*

Da pa bo proletariat za to sposoben, mora strniti predvsem svoje lastne vrste s tem, da zgradi močne

enotne strok. organizacije.

Bral sem, da se kritizira nastop s. Makuca na konferenci ujedinjenja rudarjev. Jaz pa ugotavljam le to, da je s. *Makuc,* pooblaščen od bivše zveze Rudarskih delavcev storil vse, da je prišlo do ujedinjenja rudarjev. In za to s. Makuca ne bomo grajali, ampak bomo odobrili njegovo delo za enotne bojevne strok. organizacije. (Ploskanje in klicanje: Živijo Makuc!)

Jasno je, da mi nismo za strok. enotnost zato, ker je to lepa čednost, temveč za to, *da dvignemo delavsko gibanje, da organiziramo zmagovit razredni boj proti reakciji in kapitalizmu.*

Nato je še omenil v svojem govoru, da enotne org. ne smejo pasti v politično nevtralnost in zaiti proč od revol. boja, ker edino le že neštetokrat preizkušene marksistične bojevne metode bodo prinesle poučen uspeh.

Med splošnim odobravanjem je zaključil govor:

Letošnji 1. maj naj ne bo samo dan protesta proti PP absolutizmu in kapitalizmu, ampak tudi *dan manifestacije za*

strokovno enotnost.

*

Za s. Štukljem so govorili še: s. *Golouh* v imenu socialistov, s. *Furlan* v imenu levičarske del. mladine, s. *Pastorek* v imenu „Svobode" in *Rakovčeva* v imenu socialističnega ženstva.

S. *Makuc* je nato prebral odlok, po katerem je *prepovedan obhod po mestu* baje radi nekih letakov komunistične vsebine. Izjavil je odločno, da so ti letaki provokacija in da se sklicatelji 1. majskega shoda *najodločneje omejujejo od njih.* Shod je bil obkoljen s policijo in žandarmerijo, ali delavstvo ni maralo nobenih izgredov, ki bi bili samo voda na mlin PP režimu. In tako se je mirno razšlo in se popoldan zopet zbralo na veselici na Gradu, ki pa jo je motil dež.

1. maj v Trbovljah.

V Trbovljah je bil 1. maj po prepovedi zopet dovoljen v omejenem obsegu. Vršil se je običajen pohod v gornje Trbovlje in po obhodu se je vršil skupni manifestacijski shod. Trboveljski rudarski proletariat je polnoštevilno manifestiral proti PP reakciji, za enotno rudarsko strokovno organizacijo.

Popoldan se je vršila veselica in zabava v Rudarskem in delavskem domu.

1. maj na Jesenicah.

Na Jesenicah se je vršil polnoštevilno obiskan shod pod milim nebom. Govoril je sodrug *Vrhovc,* za socialiste s. *Jeram.* Tudi jeseniško delavstvo je manifestiralo predvsem za bojevno strokovno enotnost. Po shodu se je vršil tudi obhod, samo rdeče zastave so bile prepovedane. Zvečer je bil koncert in zabava.

1. maj v Zagorju.

Mase zagorskega proletariata so napravile najprej obhod proti Kisovcu. Obhod se je vršil v znamenju splošnih parol revolucionarnega proletariata na letošnji 1. maj. Pred rudniško restavracijo se je nato vršil dobro uspeli skupni manifestacijski shod in popoldan veselica.

1. maj v drugih krajih.

V *Velenju* se je vršil shod in obhod, žal ni mogel nastopiti naš referent radi aretacije. V *Rajhenburgu* in *Tržiču* so bili tudi skupni shodi. V Tržiču je govoril z naše strani s. *Vergelj.* V *Zabukovci* je tudi bil dobro uspeli shod in obhod. V *Mariboru* je pa bila ločena proslava, ki je pokazala jasno, da razbijaško delo socialpatriotov okrog „Volksstimme" škoduje delavstvu in koristi buržuaziji.

Krščansko-socialne in narodno-socialistične prireditve so bile povsod neznatne.

1. maj je pokazal, da revolucionarni industrijski proletariat Slovenije po 5 letih težkih bojev in porazov zopet zbira svoje sile za odpor proti reakciji.

Sedaj po 1. maju pojdimo vsi *na delo za uresničenje parol,* za katere je delavstvo manifestiralo na 1. maj!

In tedaj bodo naše žrtve, boji in naše delo kronani z uspehom celokupnega delavskega razreda.

1. maj drugod.

V *Beogradu* se je vršil skupen shod CRSOJ-a in GRS-a, na katerem so govorili: Lazar Stefanovič in Marjanovič za CRSOJ in grafičarje ter Topalovič za socialiste.

V *Zagrebu* je bil dovoljen 1. majski shod samo socialdemokratom. Prišlo je do malih spopadov med policijo in komunisti, ki so hoteli imeti kljub prepovedi 1. majsko proslavo v Samoboru.

V *Franciji, Angliji in Nemčiji* je skoro povsod počivalo delo in so se vršile velike 1. majske manifestacije zlasti v Parizu in Berlinu proti reakciji in za strokovno enotnost. V *Italiji* je hotel fašizem zadušiti vsako 1. majsko proslavo. Zato je prišlo tudi do več spopadov v industrijskih centrih.

1. maj in meščansko časopisje.

„Jutro" in „Slov. Narod" lažeta svojim bralcem, da je doživela proletarska proslava 1. majnika fijasko, ker vedo „Jutrovci" dobro, da gleda pro-

letariat vse Slovenije na Ljubljano kot na slovensko politično središče, hočejo predvsem dokazati, da je propadla proslava 1. maja v Ljubljani. Ali pri tem lažejo tako, da sami sebe pobijajo. Dočim „Slov. Narod“ pravi, da je bilo na shodu 500 delavcev in delavk, pravi „Jutro“, da jih je bilo le 300 in da še to niso bili odrastli delavci. A s temi lažmi le dokazuje demokratsko časopisje, kako je Žerjavovska gospoda razburjena nad tem, da je proletariat kljub vsej reakciji dostojno proslavil 1. majnik. Pred 1. majem je „Jutro“ pisalo, da je vsaka proslava prepovedana in da naj nihče ne hodi v bližino kakih shodov, ker da ima policija najstrožje naloge. In vlada je tudi poslala na ljubljanski shod celo kompanijo detektivov, policije in žandarmerije. A vse to ni uplašilo delavstva, ki je vse prišlo na shod, kolikor ni bilo zadržano v podjetjih.

1. maj je dokazal, da zbira proletariat ponovno svoje sile proti politični in socialni reakciji.

Delavci, ki ste čitali doslej „Jutro“ vača dolžnost je, da ga pošljete nazaj in da podprete svoj „Delavsko-kmečki list“.

Politični položaj v Jugoslaviji po volitvah.

Meščanske stranke „bloka narodnega sporazuma ne marajo voditi bojevne politike proti nadvladi srbske buržuazije. Ravno te stranke (klerikalci, Davidovičevci) so stalno silile HRSS, da kapitulira pred srbsko buržuazijo, monarhijo in militarizmom. Delale so z vso silo na tem, da HRSS popolnoma preneha z agitacijo za kmečko internacionalo in za zvezo kmetov ter delavcev, ter da se spoji s hrvaško buržuazijo, organizirano v hrvaški zajednici (kratica HZ). HRSS je pod pritiskom kmečkih množic poudarjala bojevna gesla proti strahovitim davkom za militarizem in birokracijo. Delavske in kmečke množice so radi tega smatrale, da bo HRSS omilila strašno gospodarsko krizo, in so tudi mislile, da je vsa „sporazumaška“ politika te stranke samo manever, s katerim se bo prevaralo srbsko gospodo in se doseglo vsaj nekaj za delovno ljudstvo. Zato so množice še vedno ostale zbrane okrog HRSS.

A v resnici gre opozicionalnim meščanskim strankam le za to, da ne pobere vsega profita, izžetega iz delovnega ljudstva, srbska buržuazija, ampak da dobe svoj delež tudi kapitalistične skupine okrog SLS i. dr. strank. Za olajšanje bremen delovnemu ljudstvu jim pa ne gre. Nasprotno: tudi SLS je za to, da nosi vsa bremena delavski in kmečki razred.

Ti nameni meščanskih opozicionalnih strank se vidijo tudi iz vse njihove taktike. SLS se n. pr. dobro zaveda, da so za njo glasovali ljudje le zato, ker so mislili, da se bo SLS dosledno borila proti srbski nadvladi, proti militaristom in monarhistom, za samostojno Slovenijo, za omiljenje gospodarske krize, za rešitev agrarnega vprašanja. Ker klerikalci čutijo to razpoloženje, ne marajo odkrito proti njemu nastopati, temveč sejejo med ljudstom razne mirotvorne zablode, da je treba čakati in da bo dr. Korošec le nekaj zmešetaril za slovensko ljudstvo. In klerikalci ne samo, da se ne marajo boriti proti PP režimu, ampak niti ne kritizirajo njegovih nasilstev nad delavskim razredom in so na tihem za to, da ostane v veljavi še dalje zakon o zaščiti države. Še več: SLS hoče na vse načine slabiti boj proletariata proti reakciji.

Klerikalci so prej stalno napadali HRSS, zakaj ne pade na kolena pred srbijansko gospodo. Sedaj se pa hočejo ustaliti v množicah s tem, da napadajo radičevce, zakaj so kapitulirali. V resnici so pa sami pripravljeni na še temeljitejšo kapitulacijo. Ta manever klerikalcev utegne postati nevaren, ako ga kmetje in delavci ne bodo videli jasno in pravočasno.

Zadnji čas so klerikalci prepričevali svoje pristaše, da bo šel Pribičević iz vlade in da bodo prišli do krmila radičevci in SLS. In tudi če bi jih radikali sprejeli pod svoje okrilje, bi ostala za množice nerešena vsa pereča vprašanja: gospodarske krize, narodne samoodločbe itd.

Množice se še danes sicer ne obračajo direktno proti tej izdajalski politiki, čeprav se z njo ne strinjajo. Odpor v množicah proti taki politiki se vzbuja silno počasi, ker ni tu močne proletarske stranke, ki bi uživala zaupanje delovnega ljudstva in bi se mogla za njegove interese tudi uspešno boriti.

Zato bo šel razvoj počasneje. Polagoma, na dejanjih se bodo množice delovnega ljudstva prepričale, da bodo edino-le razredno-bojevni proletariat in njegove bojevne metode vrgle režim absolutizma in reakcije in da bo le proletariat s svojim zmagovitim bojem rešil gospodarsko in politično krizo.

Zato moramo mi danes predvsem zgraditi enotne strokovne organizacije, a istočasno jasno pokazati, da se hočemo le mi iskreno in dosledno boriti tudi za pravice kmetov in za svobodno samostojno delavsko-kmečko Slovenijo.

Princ Gjorgje interniran.

Vlada je 2. maja internirala princa Gjorgja, češ da je umobolen. Pod strogim policijskim nadzorstvom so ga s posebnim vlakom odpeljali na Belje. Vila, v kateri stanuje na Belju, je strogo zastražena.

Zadnje dni svojega bivanja v Beogradu se je hranil pri svojem prijatelju polkovniku Angjelinoviču, ker se je drugje bal, da bo zastrupljen. Pri polkovniku je policija izvršila preiskavo in odnesla več plombiranih zabojev, kateri se nahajajo sedaj pri policiji. V zabojih so menda prinčevi spomini, o katerih ne da policija nobenega poročila. Za internacijo Gjorgja je politično ozadje. Vladini ljudje pravijo, da je imel zveze z republikanci in komunisti.

Pašičeva bolezen.

Za te dni sklicani kronski svet se ni sestal, ker je menda Pašič zopet zbolel na „zlatenici“. Zato počiva delo vlade.

Smatra se, da leže za Gjorgjevo internacijo in Pašičevo boleznijo zakulisni politični zapletljaji.

Na krmilu je ostala PP vlada.

Od klerikalcev in Radičevcev prorokovana izprememba vlade ni prišla. Ostala je stara PP vlada, le nekaj oseb se je izpremenilo. Radikali izjavljajo, da so pripravljeni za sodelovanje z Radičevci, če bodo ti dokazali, da so se res popolnoma odrekli prejšnji svoji politiki. Srbska gospoda torej ni pripravljena na nobene koncesije Slovencem in Hrvatom in sprejme milostno v vlado klerikalce in Radičevce le tedaj, če se ti popolnoma uklonijo in se odpovedo boju za samoodločbo nesrbskih narodnosti in za kmečke pravice.

Vlada je pripravila za parlament nov reakcionarni stanovanjski in tiskovni zakon.

Reakcija bo šla v polnem teku dalje.

SLS in druge meščanske stranke ne ukrenejo ničesar proti njej.

Le združenje delavcev in kmetov bo napravilo konec PP absolutizmu.

Agrarna reforma in klerikalci.

Klerikalci vedno pripovedujejo po svojem časopisju, da je njihova SLS najsocialnejša stranka. In če bi jo sodili po njenih besedah, bi morali res reči, da njen program deloma, ali samo deloma odgovarja težnjam revnih kmetov, polproletarcev in delavcev.

Ali kakor moramo soditi ljudi ne po besedah, temveč po dejanjih, isto tako moramo soditi politične stranke.

V revolucionarni periodi po vojni se je SLS v besedah izjavljala za agrarno reformo, da pomiri in zmoti revne kmete, ki so zahtevali agrarno reformo. Ali v vladi (tedaj so bili klerikalci na vladi tako v Ljubljani kot v Beogradu) so klerikalci skupaj z demokrati in samostojneži delali na vse kriplje, da ne pride do agrarne reforme. Za ministra za poljedelstvo so postavili veleposestnika Roškarja. Prebivalstvo so pa opozarjali, naj počaka, da se napravi zakon o agrarni reformi. Ker siromašno prebivalstvo ni samo razlastilo veleposestev se je posrečilo klerikalcem in drugim meščanskim strankam, da so agrarno reformo izigrali, da so veleposestniki večinoma ohranili zemljo in gozdove in da so revni kmetje padali v vedno večjo bedo. Veleposestva v Vojvodini so se pa „nacionalizirala“ tako, da so napravili demokratje in radikali miljonske profite na račun kmetov, ki nimajo nobene zemlje. Še nedavno smo bili priča Turn-Taxisovi aferi, v katero je vpleteno vodstvo samostojne demokratske stranke.

V zadnjem času so zahtevali kajžarji in poljedelski delavci v Savinski dolini, da naj se razdele med nje tamošnja veleposestva ljubljanske škofije.

Tedaj je ljubljanski škof izdal oklic na revno prebivalstvo, da revni kmetje nimajo pravice do cerkvenih veleposestev. V oklicu grozi z izobčenjem iz katoliške cerkve in s kaznijo od strani državnih oblasti. Taka grožnja mora presenetiti vsakega kristjana, kajti vsak vernik ve, da Bog ni ustvaril zemlje in gozdov za veleposestnike, temveč da je namenjeno *uživanje zemlje, vode in zraka vsem ljudem, ki delajo.*

Kako opravičujeta „Domoljub“ in „Slovenec“ ta nesocialni nastop ljubljanskega škofa?

„Slovenec“ piše takole: Da se ne bi „ljudje spozabili do kakšnih nepremišljenih dejanj in bi jih škof potem moral tožiti radi motenja posesti ali še hujšega, je škof raje stopil na pot očetovskega poduka, kar popolnoma odgovarja njegovemu blagemu značaju“. Dobesedno tako piše „Slovenec“ z dne 23. aprila l. 1925.

Klerikalci obožujejo torej „očetovski poduk“, da veleposestvo pripada cerkvi in da imajo reveži le to pravico, da na njem garajo! To je ona krščanska „socialna pravičnost“, ki pravi: „Ne upiraj se gospodarju, temveč daj cesarju, kar je cesarjevega in bogu, kar je božjega!“ To je „očetovski“ nauk današnje kapitalistične družbe stradajočemu proletariatu. Kapitalist ima pod tem sistemom v rokah tovarne in rudnike, veleposestniki zemljo, proletarec ima le to pravico, da tem gospodom dela in zraven strada. In cerkev ima za proletariat tolažbo, da ga čakajo nebesa po smrti, če . . . če bo na tem svetu pokoren svojim gospodarjem.

„Domoljub“ z dne 22. aprila t. l.

Karl Marx.

Mezdno delo in kapital.

(Nadaljevanje.)

Delovna sila ni bila vedno *blago*. Delo ni bilo vedno mezdno delo, t. j. *svobodno delo*. *Suženj*[3] ne prodaja svoje delovne sile lastniku sužnjev prav tako, kot ne prodaja vol svojih zmožnosti kmetu. Suženj s svojo delovno silo je enkrat za vselej prodan svojemu lastniku. On je blago, ki more preiti iz rok enega v roke drugega lastnika. *On sam* je blago, ali njegova delovna sila ni *njegovo* blago. Tlačan[4] proda samo del svoje delovne sile. Ne dobi on plače od posestnika zemlje: temveč lastnik zemlje prejme od njega tribut (davek). Tlačan pripada k zemlji in daje lastniku zemlje njene plodove. *Svoboden delavec* pa prodaja samega sebe in sicer po kosu. On proda 8, 10, 12, 15 ur svojega življenja, eden kot drugi dan onemu, ki največ da, lastniku surovin, delovnih orodij in življenjskih sredstev, to je kapitalistu. Delavec ne pripada niti kakemu lastniku niti zemlji, ali 8, 10, 12, 15 ur njegovega dnevnega življenja pripada onemu, kateremu se proda za toliko časa, kakor on hoče, in kapitalist ga odpusti, kadar smatra to za potrebno, kakor hitro nima od njega nobene koristi več ali dovolj koristi. Ali delavec, katerega edini vir dohodkov je prodaja delovne sile, ne more zapustiti *vsega razreda kupcev, t. j. kapitalističnega razreda*, ne da bi se odrekel svoji eksistenci. On ne pripada temu ali onemu buržuju, temveč buržuaznemu razredu; in pri tem je njegova stvar, da si poišče od tega enega moža, to je, da najde v tem buržuaznem razredu enega kupca.

Preden se pobliže pečamo z razmerjem med kapitalom in mezdnim delom, bomo na kratko orisali najsplošnejše razmere, ki pridejo v poštev pri določanju delovne mezde.

Delovna mezda je, kot smo videli, *cena* gotovega blaga: delovne sile. Delovno mezdo določajo torej isti zakoni, ki določajo ceno vsakega drugega blaga. Vprašamo se torej, *kako se določa cena blaga?*

*

Kaj določa ceno blaga?

Konkurenca med kupci in prodajalci, razmerje med povpraševanjem in dovozom, med ponujanjem in povpraševanjem. Konkurenca, ki določa ceno blaga, je *trostranska*.

Eno in isto blago ponujajo različni prodajalci. Kdor prodaja isto tako dobro blago najceneje, je gotov, da bo izpodrinil druge prodajalce in da si bo zagotovil največji trg odjemalcev. Prodajalci se torej med seboj boré za razpečavo, za trg. Vsakdo od njih hoče prodati, kar največ mogoče prodati in če le mogoče prodati sam z izključenjem drugih prodajalcev. Zato prodaja eden ceneje kot drugi. Vrši se torej *med prodajalci konkurenca*, ki *znižuje ceno blaga*, ki ga ponujajo.

Vrši se pa tudi *konkurenca med kupci*, ki z njihove strani *viša* ceno ponujenega blaga.

Končno se vrši *konkurenca med kupci in prodajalci;* eni hočejo čim ceneje kupiti, drugi hočejo čim draže prodajati. Rezultat te konkurence med kupci in prodajalci zavisi od tega, kako se zadržita obe omenjeni strani konkurence, t. j. ali je konkurenca močnejša v armadi kupcev ali konkurenca v armadi prodajalcev. Industrija vodi na bojno polje dve armadi nasproti, od katerih se zopet vsaka bori v svojih lastnih vrstah med lastnimi četami. Armada, v čije vrstah je najmanjši boj, zmaga nad nasprotno.

Recimo, da je na trgu 100 bal bombaža in istočasno kapcev za 1000 bal bombaža. V tem slučaju je torej povpraševanje desetkrat večje kot dovoz. Konkurenca med kupci bo torej zelo močna, vsak od njih hoče, da dobi zase če le mogoče vseh 100 bal. Ta primer ni nobeno samovoljno podtikanje. V zgodovini trgovine smo doživeli periode neuspevanja bombaža, ko je hotelo nekaj med seboj zvezanih kapitalistov kupiti zase ne 100 bal, temveč ves bombaž, kar ga je na svetu. V danem slučaju bo torej hotel en kupec izpodriniti drugega, s tem da bo ponudil sorazmerno višjo ceno za bombaž. Prodajalci bombaža, ki vidijo čete sovražne armade v najhujšem medsebojnem boju, in ker so si popolnoma v svesti, da bodo prodali vseh 100 bal, si ne bodo skakali drug drugemu v lase, da bi znižali cene bombaža, v trenutku, ko njihovi nasprotniki tekmujejo med seboj, da navijejo ceno. Hipoma nastane torej mir med armado prodajalcev. Stojé kot *en* mož nasproti kupcem, filozofsko si prekrižajo roke in njihove zahteve ne bi našle nobene meje, ne bi našle svojih zelo določenih mej niti ponudbe najbolj vsiljivih kupcev.

Ako je torej dovoz blaga manjši kot povpraševanje po tem blagu, potem je zelo majhna ali sploh nikaka konkurenca med prodajalci. V istem razmerju, kot upada ta konkurenca med kupci. Rezultat: več ali manj znatno dviganje cen blagu. Znano je, da se zgodi večkrat obratni slučaj z obratnim rezultatom. Znatno večji dovoz kot povpraševanje: obupna konkurenca med prodajalci; pomankanje kupcev: slepe cene blagu.

(Dalje prih.)

[3] Mišljen je sistem staroveškega suženjstva.

[4] Sredjeveška oblika sužnosti.

opravičuje obstoj cerkvenih veleposestev tako-le:

„Kakšen namen imajo razna cerkvena posestva? Prvi in poglavitni namen je vzdrževanje duhovščine . . . V take namene so svoj čas verniki darovali razne dele posestev in tako so nastala cerkvena posestva. Na jasnem si moramo biti, da bo treba vzdrževati duhovščino, dokler bo obstojala cerkev. Če se bodo cerkvena posestva odpravila, bo pač treba iskati drugih načinov. Če ne bo vzdrževalo ljudstvo na dosedanji način, jo bo moralo z davki . . . Kot poštena ljudska stranka ne bomo nikdar dopustili, da se komu godi krivica, pa naj je potem cerkev, samostan ali pa posamezen državljan."

„Domoljub" se torej jasno izreka proti agrarni reformi in pri tem ne grozi sicer z večnim pogubljenjem (kot je to storil škof), temveč s še večjimi davki. „Domoljub" laže, da so verniki prostovoljno odstopili zemljo škofom. Zgodovinska resnica je, da si je cerkvena in posvetna gospoda v temnem srednjem veku s silo prilastila zemljo in izpremenila prej svobodne kmete v tlačane.

Gotovo je, da bodo morali živeti verniki. Ali ti duhovniki ne smejo živeti od veleposestev in davkov, temveč nje bo že ljudstvo preživljalo na kakršenkoli način, dokler bo potrebovalo duhovnike. Kristus, njegovi apostoli in prvi učenci niso živeli niti od veleposestev, niti od državnih davkov. Vera ne sme živeti od žuljavih rok in gladu delovnega ljudstva.

Cerkev mora biti ločena od države.

Da ne bi preveč presenetil svojih vnovič prevaranih pristašev, piše končno „Slovenec" sledeče:

„Naša stranka . . . stoji odločno na stališču razdelitve . . . v prvi vrsti onih veleposestev, ki predstavljajo socialno zlo."

To je najnovejše poglavje „krščanske socialnosti!" Po mnenju klerikalcev so samo nekatera veleposestva socialno zlo, ne pove pa seveda jasno, katera veleposestva so to in katera ne.

Vsak razumen človek pa ve, da je vsaka veleposest, vsako izkoriščanje tujega dela najhujša socialna krivica.

Toliko citatov iz „Slovenca" in „Domoljuba" smo za enkrat navedli, da pokažemo revnim kmetom in proletarcem pravi kapitalističen obraz klerikalcev, ki znajo biti sicer v besedah „socialni", zato da odvrnejo delovno ljudstvo od razrednega boja, ki je edino uspešno sredstvo za osvoboditev izpod jarma kapitala in veleposestva. Demokrati ne prikrivajo svojega kapitalističnega obraza, dočim ga skušajo klerikalci na vse načine prikriti. Delovno ljudstvo pa mora poznati svoje prikrite in odkrite sovražnike, da se more boriti proti njim.

Mi zahtevamo *razlastitev vseh posvetnih kot cerkvenih veleposestev brez odškodnine.*

Tako škofovska kot Auerspergova, Windischgrätzova, Bornova in druga veleposestva morajo preiti v roke onih, ki delajo!

Taktično republikanstvo.

To je najnovejše republikanstvo g. Prepeluha in njegovega „Slov. Republikanca". Prepeluh skuša na vse načine potolažiti kmete, ki ne marajo več njegovega lista, odkar so spoznali, da Prepeluhova stranka ni iskreno za kmečko-delavsko republiko, temveč da ji je to služilo le kot demagoško geslo za pridobivanje glasov.

In g. Prepeluh silno nerodno zagovarja kapitulacijo bivše HRSS pred PP režimom. Da opraviči izdajstvo radičevskih voditeljev, prinaša izjavo bivšega notranjega ministra Petroviča o radičevski politiki.

Tam beremo dobesedno sledeče:

„Mnogim ljudem, ki niso zasledovali Radičeve politike ves čas, zlasti ne one njegove politike, do katere je prišlo že lansko leto, ko sta bila na vladi Davidovič in dr. Korošec, se mora zdeti najnovejša Radičeva politika nedosledna. Poslušajmo, kaj pripoveduje Nastas Petrovič, ki je imel večkrat priložnost pogovarjati se z Radičem:

Radič je republikanec. Republikanci so tudi vsi Hrvati. Republikanci pa so iz taktičnih razlogov. Po strašni vojni je bilo na Hrvaškem treba uničiti avstrijanščino in habsburštvo, na drugi strani pa rešiti hrvaške kmete boljševizma. To se je dalo doseči samo z republikanstvom."

„Slov. Republikanec" odobrava tako „taktično republikanstvo". Ti gospodje oznanjajo torej po svojem lastnem priznanju republikanstvo samo zato, da odvrnejo kmete in delavce od osvobodilnega boja, ki ga imenujejo gg. boljševizem, proti sistemu kapitalizma, militarizma in monarhizma. To, kar ne doseže PP nasilje, naj bi doseglo hlinjenje republikanstva!

Za monarhijo!

Priznanje monarhije od strani radičevskih poslancev opravičuje Petrovič v „Slov. Republik." tako-le:

„Radič ve, kakšne zasluge ima sedanja dinastija zlasti kralj Aleksander, ki je ravno tako trpel kakor ves narod. *A če Hrvati nočejo od te države proč, zakaj ne bi priznali monarhije, če bo parlamentarna?*" (Podčrtano v „Slov. Rep.") Končno beremo: „Pavle Radič je v parlamentu povedal samo to, česar že v prejšnjem parlamentu ni mogel povedati Štefan Radič."

Tako se je vodstvo slov. republikanske stranke zopet enkrat pokazalo v pravi luči.

Revni kmetje ne morejo slediti takemu vodstvu in taki politiki, ki je za nje škodljiva.

Kmetje so slej ko prej za svobodno delavsko-kmečko republiko Slevenijo.

Vodstvo SRS je za republiko v besedah in za monarhijo v dejanju. Kmetje pa so dosledni republikanci.

Sporazum med ruskimi in angleškimi strokovnimi organizacijami.

Danes priobčujemo tekst sporazuma, sklenjenega v Londonu med ruskimi in angleškimi strokovnimi organizacijami. *Generalni svet angleških strok. društev je te sklepe potrdil.*

1. Skupna konferenca ugotavlja, da je *nacionalna in internacionalna enotnost prvi bistven pogoj,* da se spravi v gibanje strokovni pokret za obrambo delavcev proti kapitalističnim napadom, za dosego socialnih in političnih ciljev organiziranih delavcev.

2. Politični položaj skoro vsake dežele obvladuje danes *reakcija* in v mnogo deželah je očividna *povečana moč koordiniranih kapitalističnih interesov.*

3. Na industrijskem gospodarskem polju tvorijo kapitalisti vseh dežel svojo enotno fronto, enotno fronto za izkoriščanje delavcev vsega sveta. Delavci pa so med tem še vedno razcepljeni in ločeni v nasprotne skupine. Mesto da bi se pečali z obrambo proti napadu kapitalistov, so zašli v hude spore in nejasnosti.

4. Skoro v vsaki deželi so pridobljene pridobitve v delovnem času in višini plač *izgubljene* radi naraščajoče moči kapitalističnega razreda in radi pomankanja enotnosti med delavci. Kjer še 8-urni delavnik ni odpravljen, je pa ogrožen. Delovni čas ostaja isti le v onih deželah, kjer je močno strokovno gibanje.

5. Radi gospodarske paralize Evrope, ki jo je povzročila svetovna vojna, so milijoni delavcev brezposelni in lakota ter pomankanje žene njihove družine v obup. Plače, ki niso bile nikdar zadostne, da bi omogočile delavcu dostojno življenje, so se še zmanjšale za 20, 30%, v mnogo slučajih pa še več kot za 40%.

6. Up na boljše čase, ki je obstojal med delavci takoj po svetovni vojni, je sedaj izginil in na njegovo mesto prihaja obup. Obljube meščanskih politikov in kapitalistov med svetovno vojno in po njej so cinično zatajene.

7. Pripravlja se nova še strašnejša in še večja vojna kot vsaka doslej. Takozvane razorožitvene konference trosijo samo nevarne iluzije. Sklicuje se jih zato, da bi prevarali delavce in jih uspavali v stanje napačne sigurnosti.

8. Samo ena sila je, ki more rešiti človeštvo pred svetovno katastrofo.

Samo ena sila je, ki more prinesti delavskemu razredu in človeštvu svobodo, blagostanje, srečo in mir.

Ta sila je delavski razred, če je dobro organiziran, požrtvovalen in odločen, da se bori proti vsem, ki se upirajo popolnemu osvobojenju proletariata.

Zato izjavljajo zastopniki angleških in ruskih strokovnih organizacij, da bodo storili vse kar je mogoče za uresničenje internacionalne enotnosti strokovnega gibanja.

Dobro vedoč, da prinaša enotnost moč, smo prepričani o tem, da si bodo delavci vseh dežel podali roke za skupno delo — za osvobojenje.

„Republikanski" voditelji so se združili z monarhistično SKS.

Od nas že dolgo napovedana združitev Pucljeve SKS in Prepeluhove SRS se je v nedeljo izvršila na občnem zboru samostojne kmečke stranke. Zbor sta najprej pozdravila v imenu slovenskih „republikancev" Prepeluh in Kelemina.

Sprejeta resolucija o ujedinjenju SKS ne govori več niti o republiki, niti o boju proti nadvladi srbske gospode in za samostojno delavsko-kmečko Slovenijo. Skratka „republikanec" Prepeluh je pljunil na republikanstvo, slovensko samostojnost, kmečko-delavsko zvezo in šel pod streho SKS stranke monarhistov in bogatih kmetov.

Vodstvo „slov. republikanske stranke" s Prepeluhom na čelu je napravilo to združitev s stranko vaških bogatinov in trgovcev brez vednosti svojih pristašev. Tisoči kranjskih in štajerskih kmetov so glasovali za Prepeluhovo in Radičevo listo v nadi, da s tem manifestirajo za slovensko kmečko-delavsko republiko. Mi smo jih že tedaj opozarjali, da se edino le naš delavsko-kmečki rep. blok dosledno bori za samostojnost Slovenije, za pravice delovnega ljudstva, za svobodno delavsko-kmečko republiko.

Pa mnogi žal našemu svarilnemu klicu niso verovali. Ti so se morali sedaj prepričati na svojih plečih, da jih je Prepeluh s svojim „Slov. Republikancem" ogoljufal.

Obljuboval je republiko in dosleden boj proti nadvladi srbske gospode, a za hrbtom svojih lastnih pristašev je pljunil na program slov. repulikanske stranke in napravil združitev s SKS: zagovornico monarhizma in centralizma ter interesov bogatinov ter nasprotnico delavsko-kmečke republike, malih kmetov in delavsko-kmečke zveze.

Kmetje! Vodstvo slov. republikanske stranke vas je izdalo in zato ji ne sledite več, temveč podajte roko svojim sotrpinom — delavcem, da se ramo ob rami z njimi borite in dosežete svoje zahteve.

In te zahteve so:

izvedba agrarne reforme;

olajšanje davčnih bremen;

vlada mora dati brezplačne kredite za povzdigo poljedelstva;

proti nadvladi srbske gospode;

za samoodločbo vsakega naroda;

proti nasilju;

za samostojno republiko slovenskih kmetov in delavcev!

Op. ur. V prihodnji številki bomo obširno razsvetlili to zadevo.

K pravilniku bratovskih skladnic.

Smatram za potrebno, da stavim pripombe k spremembam Žerjavovega pravilnika, ki jih je predložila Delavska zbornica. Da je Žerjavov pravilnik za delavstvo nesprejemljiv, je ugotovil že kongres unije rudarjev 22. marca v Celju. Kakor se na eni strani strinjamo z večino spremenjevalnih predlogov, ki jih je stavila Delavska zbornica, se nam zde na drugi strani nekateri spreminjevalni predlogi polovičarski in plahi, ponekod celo škodljivi in slabši kot določbe vladinega pravilnika samega.

V predlogu Del. zbornice pogrešamo važno načelo in zahtevo razrednega proletariata po splošnem in enotnem zavarovanju za vse stroke delavstva. Z delitvijo zavarovanja po strokah (rudarji in kovinarji posebno, železničarji posebno itd.) je na eni strani otežkočen obstoj posameznih zavarovanj, z druge strani je pa delavskemu razredu odvzeta možnost enotnega nastopanja v boju za zboljšanje in spopolnjevanje zavarovanja. Danes se rudarji kot železničarji kot okrožni urad za zavarovanje delavcev bore s finančnimi težkočami, ker imajo dočene zavarovalnice premalo članov. Razen tega se prepušča n. pr. skrb za zavarovanje samo eni stroki, a druge stroke niso zainteresirane v tem boju. Ves delavski razred pa bi si mogel priboriti vsaj tako socialno zavarovanje, kot ga uživa proletariat v onih kapitalističnih državah, kjer kapital ni mogel vzeti delavstvu vseh po vojni priborjenih pravic radi močnega organiziranega odpora delavskih množic.

To zahtevo se mora staviti k spreminjevalnim predlogom vladinega pravilnika bratovskih skladnic.

V četrti točki svojih spreminjevalnih predlogov predlaga Del. zbornica sledeče:

Preobsežne delavske delegacije bodo ovirale delo na skupščinah bratovskih skladnicah in bodo predvsem v škodo delavstvu, ki bo prišlo tem težje do enotnega zastopanja svojih koristi, čim obširnejše bo njegovo zastopstvo. Tudi prepogosto menjanje upravnih odborov je delavstvu škodljivo ker onemogoča, da bi pridobili delavski delegati za dobro upravo skladnic podrobnih izkušenj (čl. 9 do 18).

Kako izgleda ta predlog v praksi? Po žerjavovem pravilniku bi vsaka tri leta delegiralo na glavno skupščino bratovskih skladnic delavstvo v Zagorju 5 delegatov (računamo, da je 1200 delavcev), po predlogu Del. zbornice pa samo 2 delegata, ki bi prizadala tudi Hrastniku, Rajhenburgu, Kočevju; Huda jama-Laško bi dobila samo 1 delegata. Po žerjavovem pravilniku bi imeli vsi revirji TPD 40—44, po predlogu Del. zbornice pa samo 17—19 delegatov. Vsa glavna skupščina bi po Del. zbornici štela 30—35 delav. delegatov iz nad 25 krajev, po pravilniku pa 75—80 delegatov. Zato moramo tak predlog Del. zbornice odkloniti.

V isti točki (člen 4. in 18.) predlaga Del. zb., naj se funkcijska doba krajevnega odbora podaljša od enega na tri leta. To spremembo motivira, češ, „da prepogosto menjanje odborov delavstvu škoduje, ker onemogoča, da bi si delegati pridobili potrebnih izkušenj za dobro upravo skladnice." Ta razlog je navadno metanje peska v oči. Za tem njenim predlogom tiči popolnoma drug namen. Delavski delegati si bodo lahko pridobili izkušenj, tudi če bodo za eno leto voljeni. Delavstvo voli vedno stare člane krajevnih odborov, če so tega vredni, če so pokazali, da so zaupanje s strani delavstva uporabili za interese delavstva. In kdor dobro dela v odboru za deladstvo, je lahko leto za letom 10 ali pa 20 krat izvoljen. A če bi se jih volilo na tri leta, bi se marsikdo v tem času izkazal nevreden delavskega zaupanja, a po predlogu Uratnika in Čobala (deleg. zbornice) bi še vedno ostal na svojem mestu. Tak poslabševalni predlog Delav. zbornice moramo tudi odkloniti. Obenem nam je pa to tudi opomin, da so skrajno potrebne nove volitve v Del. zbornico, v kateri danes ni od delavstva izvoljenih ljudi, temveč so le od Žerjavove vlade postavljeni komisarji.

V predlogih Del. zbornice pogrešamo še naslednje spreminjevalne predloge:

V čl. 12. pravilnika je treba zahtevati spremembo v toliko, da more biti član odborov vsak polnoleten (21 let) član bratovske skladnice.

V čl. 19., 3. odst. bi bilo treba dostaviti, da je glasovnica veljavna tudi tedaj, če nosi samo ime nosilca ene liste.

4. odst. 19. člena je nejasen. Razvidno je samo to, da je pogažen proporcionalni sistem in da se smatra za izvoljene one, ki dobe večino glasov. Kako večino? Absolutno ali relativno? Zato se naj ta odstavek izpremeni tako, da bo veljal proporcionalni sistem in da po njem dobi vsaka lista toliko delegatov, kolikor ji pripada po številu glasov, ki so bili oddani za njo. Tudi tu ne razumemo, kako je tajnik Del. zbornice Uratnik mogel prezreti to točko. Ali je morda proti proporcionalnemu sistemu?

Čl. 20. naj se izpremeni v toliko, da se naj vrši glavna skupščina vsako drugo, a ne šele vsako tretje leto. Zadnji odst. naj se spopolni tako, da mora zapisnik vsebovati tudi odbite predloge, ne samo sprejete sklepe. To je potrebno v svrho uspešne kontrole.

V čl. 25. bi bilo potrebno dostaviti, da so pisma in listine vseh odborov pravno veljavne le tedaj, če nosijo podpis predsednika in podpredsednika. To določbo je vseboval že stari pravilnik iz l. 1894. in ta točka je bila vedno trn v peti ravnateljem. Ta zahteva je važna, da se prepreči absolutistično postopanje ravnateljev.

V II. poglavju manjka cel člen, katerega tudi Del. zbornica ni reklamirala. Tu

gre za vprašanje zaščite delavcev-odbornikov v bratskih skladnicah pred vsakim teroriziranjem s strani podjetnikov in eksponentov. Treba je zahtevati, da odbornik ves čas svoje funkcije ne sme biti prav nič preganjan. Ker če se ne sprejme ta zahteva, bo ravnatelj vedno lahko teroriziral odbornike, da bodo iz strahu glasovali za ravnateljeve predloge in proti delavskim interesom.

V III. poglavju, čl. 41. naj se v 3. odst. dostavi, da se imajo vsakega pol leta vpisati v člansko knjižico poleg kategorijskega zaslužka tudi faktični celotni prejemki. Drugi odst. čl. 41. naj se črta, ker nima smisla, da bi članska knjižica ležala shranjena pri podjetju ali bratski skladnici, kar je tudi v nasprotju s 1. odstavkom istega člena, ki določa, da se morajo članske knjižice pri prvem plačilnem dnevu izdati polnopravnim članom.

S tem smo povedali svoje glavne dodatne pripombe k predlogom Del. zbornice in tudi označili, katere poslabševalne predloge Del. zbornice je treba odbiti.

L. Rajhenburg.

Bernotovci razbijajo strokovno gibanje.

V „Napreju“ smo brali, da so Bernotovi pristaši izstopili iz unije slovenskih rudarjev ravno v času, ko je prišlo do ujedinjenja obeh rudarskih organizacij. Doslej so veljali Bernotovci za ljudi, ki se bore proti korumpiranemu socialpatriotizmu. Ali ako danes izstopajo iz strok. organizacij in ustanavljajo nekake strokovne sekcije pri zadrugah, ni to nikakor boj proti Korunovcem, temveč je to poskus, da se razbije enotnost razrednih strok. organizacij. Taka zločinska taktika bo rodila to posledico, da bo ostal Bernot — sam, kajti noben delavec ne more slediti taktiki, ki gre na roko reakciji. Kdor se bo skušal s takim razkolništvom uveljavljati danes v delavskih vrstah, bo ostal osamljen od vseh.

Bivši pristaš „Naprej“ eve skupine.

Internacionalni pregled.

Izvolitev Hindenburga.

Pri drugih predsedniških volitvah v Nemčiji je bil izvoljen za predsednika general Hindenburg z večino 884.760 glasov. Monarhistični Hindenburgov blok je dobil 14,639.399 glasov, klerikalno-socialpatriotsko-demokratični blok je dobil 13,754.640 glasov in komunisti so prejeli 1,931.591 glasov (precej več kot pri prvih predsedniških volitvah). Glasovali so za nje tudi oni delavci, ki ne morejo več odobravati politike socialdemokratov, ki se rajši vežejo z meščanskimi strankami, kot pa da bi pozvali proletariat na boj proti reakciji.

Hindenburg je torej izvoljen za predsednika nemške republike. „Mirna, demokratična in razvojna taktika“ nemške socialne demokracije ga je posadila na predsedniški prestol.

Noske in Ebert sta rodila Hindenburga — predhodnika novega gospodstva Hohenzollercev.

„Nacionalni junak, največja postava v svetovni zgodovini, najodličnejši državnik Nemčije, najplemenitejši čuvar domovine“ — tako so imenovali nemški socialdemokrati Hindenburga v času svetovne imperialistične vojne. Tudi nemška socialna demokracija nosi odgovornost za to, da gledajo danes zaostale ljudske plasti Nemčije v Hindenburgu nacionalnega junaka.

Tudi ententin imperializem je precej pripomogel k temu. 14 in pol milijona glasov je dobil Hindenburg. Del teh glasov ni bil oddan toliko za Hindenburga kot proti ententi, za idejo maščevanja nad francoskimi militaristi, ki so skovali versajsko „mirovno“ pogodbo. V rokah Hindenburgove klike pa bodo postali ti glasovi orožje socialne reakcije, belega terorja, monarhije.

Sta dve poti boja proti monarhiji: eno pot so pokazali ruski delavci leta 1917. Drugo „demokratično“ pot je pokazala nemška socialna demokracija, ki je bila proti strmoglavljenju Hohenzollercev, dočim je nasilno nastopila proti sovjetom. In tako je vrgla za enkrat proletarsko diktaturo in pripomogla do meščanske diktature.

Delavstvo Nemčije kot vseh dežela morajo razmišljati o političnem pomenu Hindenburgove izvolitve. Desničarska socialpatriotska taktika vodi v meščansko reakcijo.

V Nemčiji grozi monarhistična nevarnost. Politična karta Evrope se maže vedno bolj s črno barvo reakcije. V nekaterih deželah se reakcija krepi.

Nevarnost novih vojn se poostruje.

Delavstvo vseh dežela mora tu strniti svoje vrste v enotnih strokovnih organizacijah brez ozira na politično pripadnost. Združitev delavstva pod rdečim praporjem razrednega boja je zapoved časa. To naj spoznajo zlasti nemški socialdemokratični delavci!

Kominterna k bolgarskim dogodkom.

Eksekutiva kom. internacionale je priobčila po časopisju izjavo, v kateri se odločno odreka zadnjim atentatom v Bolgariji. V izjavi beremo med drugim:

„Potvorbe postajajo vedno bolj glavno orodje sovražnikov kom. internacionale. mesec za mescem, teden za tednom se pojavljajo zdaj v eni, zdaj v drugi deželi potvorbe pisem, ukazov, sklepov in drugih dokumentov, ki se pripisujejo eksekutivi kominterne. Fašistovska Cankovova vlada je v tem oziru dosegla rekord. Povodom eksplozije v sofijski katedrali je objavila fašistovska vlada prehitro sfabricirane dokumente, ki naj bi dokazali udeležbe komunistične internacionale pri imenovanem terorističnem aktu. Niti kom. internacionala niti kaka njena sekcija ne more imeti nobene zveze z eksplozijo v Sofiji, ker odločno odklanjamo individualni teror.“

Izjava Kolarova k bolgarskim dogodkom.

K bolgarskim dogodkom je podal daljšo izjavo voditelj bolgarskih komunistov Kolarov, ki biva začasno v Moskvi. V izjavi beremo tudi sledeče:

„Vladajoča banda bankirjev in generalov je po krvoprelitju v juniju in septembru tega leta nadaljevala s fizičnim trebljenjem delavcev in kmetov ter z uničevanjem delavskih in kmečkih organizacij. Vsakdo si je moral biti na jasnem v tem, da delovne množice ne bodo pustile nekaznovano vsa zapiranja in mučenja. Naraščala je nezadovoljnost množic, istočasno se je pa poostreval vladin teror. V pokrajini so bili na dnevnem redu pokolji v množicah. Noben dan ni minul brez umora kakega delavskega ali kmečkega voditelja. To označuje položaj. Ječe so prenapolnjene, tisoči se skrivajo po gozdovih.

Bolgarska komunistična stranka se je na vse kriplje trudila, da organizira množice, da prepreči razcepljenje ljudskega gibanja v poedine anarhistično-teroristične akte.

Pod pretvezo, da je pripravljala kom. stranka za 15. april vstajo, in pod vtisom atentata v Sofiji je sedaj vlada proglasila obsedno stanje. Vojna sodišča streljajo delavce in kmete v množicah. Življenja tisočerih v ječah so ogrožena.

Zato nosi za vse odgovornost krvava Cankovova vlada sama.

Veličkevi starši poslali svojega 10 letnega fanta s košem na stari nasip, naj nabere nekaj premoga. Kar naenkrat ga dobi gospod inž. Keck ter ga zagrabi in vrže s košem vred ob tla, da si je fant nogo zvil. Potem pokliče g. inž. Keck iz nove nasipine enega delavca, da ga je ta vlekel pred pisarno. Ker se je fant bal za svoje starše, ni hotel povedati imena; na potu do pisarne se je fant zgrudil od bolečin in ker mu je noga zatekla. Nato ga je potem iz hleva hlapec prinesel domov v kolonijo k staršem.

Na starem nasipu je prepovedano kopati premog, ker je že itak zgorelo vse in ni popolnoma nobene škode; kurjave je pa premalo: letno imamo osem vozičkov deputatnega premoga, pet vozičkov pozimi, tri poleti. Pred dvemi leti je še bilo dovoljeno pobirati premog na starem nasipu. Takrat so ga imeli zadosti, ampak bivši lokalni odbor je odobril ta Biskupskega naklep, da se ne sme pobirati več premog.

Navajamo pa, da na bagerski nasipini zasipajo veliko množino premoga in ako se katerega zasači, da pobira, se ga kar dvakrat kaznuje: V prvi vrsti ga kaznuje uprava rudnika, v drugič je še sodnijsko kaznovan. Delavci hodijo po drva v hosto, ker kupiti jih ne morejo, ker so plače tako nizke. Iz hoste jih zopet preganjajo dotični posestniki. Take razmere so tukaj v našem kočevskem okraju.

Kazen — ta je na dnevnem redu; vsak dan se skoraj sliši 15 do 20 Din. Paznik, kateri noče kaznovati delavca, je sam kaznovan, kakor je bil sedaj na primer paznik Lončar kaznovan kar za 100 Din, ker se je z delavcem pogovarjal pri delu. Drugič ga je zopet dobil g. inž. Keck, da je stal z delavcem. In ga je takoj odpustil in dobil obračun.

Večkrat smo že opominjali nekatere delavce, naj nehajo s tožarenjem in denuncianstvom, naj se rajši organizirajo v strok. org., pa vse zaman. Rajši imajo, da jim poje bič po hrbtu, ampak izkušnje so drage; upamo da s časom bodo sprevideli, da v razredni organizaciji in slogi je moč.

Opazovalci.

Ne delajte zločina!

Kdor redno ne plačuje „Delavsko-kmečkega lista“, vrši zločinom nad proletariatom, ker otežkoča izhajanje in napredovanje edinega slovenskega proletarskega glasila. Zato poravnajte naročnino vsi zamudniki! Kdor do prihodnjega tedna ne bo poravnal naročnine, mu bomo brez pardona ustavili list. Kajti mi smo navezani edino na razprodajo lista.

Ponovno in zadnjič opozarjamo vse dolžne kolporterje zlasti v Zagorju in Trbovljah, da v določenih obrokih poravnajo dolžne vsote.

Dopisi iz del.-km. Slovenije

Dopis iz Kranja.

Naš meščanski tisk ob vsaki prilik kaj rad pohvalno omenja kapitalistični napredek čehoslovaške „bratske“ buržuazije. Ali na čigav račun, tega ne pravi nikoli. Pa oglejmo si, na čigav račun gre ta napredek. Zaveden delavec tega ne bo težko ugibal. V Kranju je več tovarn pod vodstvom čehoslovaških kapitalistov. Med te spada tudi tovarna gumijevih izdelkov „Vulkan“, ki je prešla po zaslugi nezmožnega vodstva domačih buržujev s 1. febr. t. l. v roke veleindustrialca te stroke Reithoferja iz Trenčina na Slovaškem. S tem ob enem je bilo tudi prodano tam zaposleno delavstvo in izročeno na milost in nemilost „bratskemu“ buržuju.

Kot svojega zastopnika in preuredi-telja tovarne je poslal nekega inž. Libovskega s pomagačem Lapeschem, ki sta, videč, da delavstvo ni organizirano, sporazumno kar najbolj reakcionarno postopala z njim. Prvi ukrep je bil, da se pošlje 50 delavcev brezplačno za nedoločen čas na dopust, med temi take, ki so bili že tri in štiri leta zaposleni tam, ter celo družinski očetje. Gospodje se ne brigajo za to, s čim se naj delavci žive. Ukinila sta tudi brezplačno razdelitev delavskih oblek za te, ki so k umazanemu delu dodeljeni; to so pod prejšnjim lastnikom vendar le imeli. Še marsikaj je ukinjeno, n. pr. za veliko noč so dobili prej oženjeni brez otrok 5 kg moke, oni z družino pa tudi več moke brezplačno.

Da bo pa dobiček še večji, sta razdelila delovni čas 4 dni po 10 ur, peti dan pa na 8 ur ter sklenila, da se skozi šest tednov plača delavstu samo po 40 ur, a dela naj se 48 ur na teden, češ: „Bei uns in Trenczin ist auch so eingeführt“, z drugimi besedami: če imaš delo, položi kavcijo v višini svoje tedenske plače, da ima podjetnik od tega denarja še obresti povrh. Tisti denar dobe najbrže priganjači kot novoletno nagrado. Vse to je protizakonito početje. Kaj je ukrenila Delavska zbornica in inspekcija dela?!! Ženske so po mišljenju in dejanju podjetnika zato tu, da zastonj garajo.

Evo primera: Dokler je imela neorganizirana kapitalistična gospoda tovarno v rokah, so delavke pri striženju in pakovanju gum. podpetnikov v akordu zaslužile 250—350 Din tedensko. Inženir je ta sistem ukinil in sedaj zaslužijo v dobrem slučaju samo toliko kron ko prej dinarjev. Da bo pa kapitalistično-buržuazna taktika popolna, je inženir privoščil 14 delavcem, med temi 8 družinskim očetom, za velikonočne pirhe še brezplačen dopust.

Iz vsega tega je razvidno, na čigav račun in s kakšnimi sredstvi napreduje čehoslovaška „bratska“ kapitalistična buržuazija, ker le v izkoriščanju delavstva je res pravo bratstvo ne le med našo in čehoslovaško, ampak tudi me našo in vsako drugo buržuazijo.

Delavci kranjskih tovarn, v enotno strokovno organizacijo! Ker kolikor boste zavedni in složni, toliko boste dosegli, toliko boste tudi preprečili kapitalistični napredek na račun vaših praznih želodcev. Delavec lahko živi brez kapitalistov, a oni brez njega ne morejo.

Živela enotna strokovna organizacija!

Brezplačen urlavbar.

Kočevje. Dovoljujemo se napisati, s. urednik, par vrstic o naši Kočevski Sibiriji in o našem bednem položaju. Poročamo sledeče: Pri tukajšnjem rudniku, na električnem zaviralnem bregu je bilo javljeno že pred leto dni, da je drog slab, skoraj pregnit, pa se ni ničesar ukrenilo, da bi se premenjal. Tako se je ponesrečil dne 20. m. m. F. Šaffer, kateri je imel nalogo, da odvrta izolatorje. Ko se je podal na drog in začel vrtati, se je drog odlomil in on je padel z drogom vred; seveda, ker je bil pripasan, je drog padel na njega ter ga zelo težko poškodoval. Potem so šli po zdravnika in zdravnik napiše list, da pride rudniška kočija, in list mora biti podpisan od g. ravnatelja, potem šele lahko pride zdravnik. Ko so vse te ceremonije opravljene, ko je prišel gosp. zdravnik Röthel ter ga preiskal, je izjavil, da je zelo težko poškodovan. Odpeljali so ga takoj v bolnico v Ljubljano. Med potjo je ponesrečenec Šaffer dvakrat omedlel. V bolnici so ga vzeli takoj na operacijo in natančno pregledali z električnim aparatom in konstatirali so, da ima na nogi in hrbtu kosti zdrobljene. Tako se godi na vseh koncih in krajih radi „štedljivosti“, na drugem kraju pa, kar se tiče gospoda ravnatelja za naprave v njegovem vrtu ali pri drugih priganjačih, se pa meče na tisoče dinarjev.

Ob enem tudi poročamo, da so n. pr.

Naročajte „Zapiske“!

Splošna Delavska Gospodarska Zadruga „Železničarski dom“, r. z. z o. z. v Ljubljani, vabi tem potom vse svoje člane na

3. redni občni zbor

ki se vrši dne 24. maja ob 8. uri zjutraj v prostorih zadružne hiše Karla Marxa trg 2/II, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ker je letošnji občni zbor zelo važen, se naprošajo vsi člani zadruge, da se istega polnoštevilno udeleže. **Načelstvo.**

Dober zaslužek.

Iščejo se zanesljivi razpečevalci srečk za Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in vse druge kraje Slovenije.

Ponudbe na Narodno kulturno društvo v Mali Nedelji.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Pezdir, sedlar.
Tiskarna, Josip Pavliček Kočevje.